

มรดกทางวัฒนธรรมสู่การพัฒนาของบ้านผาแบ่น จังหวัดเลย

Cultural Heritage Development of Baan Phabaen, Loei Province

สุพัตรา รามศิริ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ถนนพหลโยธิน ตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

E-mail: supattra.radsiri@gmail.com

บทคัดย่อ

การเปลี่ยนรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อให้สอดคล้องกับ บริบท สังคม วิถีชีวิต และระบบเศรษฐกิจ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในสังคมชนบทไทย การวิจัยนี้ได้ศึกษาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนผาแบ่นที่ได้รับผลกระทบจากกระแสการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ลาว และการเปลี่ยนวิถีชุมชนจากกลุ่มชาติพันธุ์ลาวมาเป็นสังคมไทยอีสาน ทำให้เกิดการประยุกต์รูปแบบสถาปัตยกรรมเดิมเพื่อให้เข้ากับบริบทใหม่ แต่ยังคงวิถีการดำรงชีวิตและสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี ชุมชนบ้านผาแบ่นเป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งของคนไทยเชื้อสายลาว ทั้งทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิต มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีรูปแบบการตั้งถิ่นฐานและสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนบ้านผาแบ่นได้นำเอาปรัชญาความเชื่อชาวลาวที่เน้นความสมดุลของระบบนิเวศและเคารพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติมาเป็นบรรทัดฐานในการเลือกทำเลที่ตั้ง

คำสำคัญ: ผาแบ่น ชุมชน แผนผังแม่บท การจัดแบ่งการใช้ที่ดิน การพัฒนาอย่างยั่งยืน

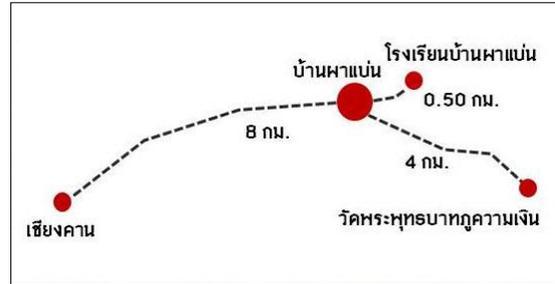
Abstract

In rural area of Thailand, changing forms of vernacular architecture to meet the social context, lifestyle and economic transformation occurs at a fast-paced manner. This research was aimed to study the guideline for conserving a community that had been affected by the current global development that had changed their way of ethnic Laos lifestyle. Baan Phabaen was one of the important sources of cultural heritage of the ethnic Laos, which had settled in Thailand for a long time. This community was historically significant because of its culture, way of life and sufficient natural environment. Balancing the ecosystems and respecting the natural environment were the criterions for settlement locations. These factors had affected the settlement patterns and unique architecture of Baan Phabaen, which was believed to have embraced the philosophy of Laos.

Keywords: Phabaen, community, master plan, zoning, sustainable development

1. บทนำ

ความอุดมสมบูรณ์และความได้เปรียบในด้านที่ตั้งของชุมชนบ้านผาแบ่น จังหวัดเลย ที่มีลำน้ำโขงไหลผ่าน ทำให้มีชาวบ้านเข้ามาตั้งหลักแหล่งในบริเวณนี้จากชุมชนเล็กๆ ไม่กี่ครัวเรือน ขยายมากขึ้นจนถึง 178 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 718 คน (กองสวัสดิการ เชียงคาน, 2554) พื้นฐานคนในชุมชนยังคงสภาพการดำรงวิถีชีวิต กิจกรรม และการใช้พื้นที่วัดในการรวมกลุ่มทางสังคมเช่นเดียวกับอดีต อาศัยการประมงน้ำจืดและเกษตรกรรมในการดำรงชีพ ซึ่งสะท้อนการพึ่งพาตนเอง แม้ว่ามีคนหลากหลายทางเชื้อชาติเข้ามาแต่งงานกับคนในพื้นที่ แต่คนในชุมชนยังคงรูปแบบทางประเพณีและวิถีการดำเนินชีวิต ยังผลให้รูปแบบบ้านเรือนที่พักอาศัยมีลักษณะสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางเชื้อชาติที่มีเอกลักษณ์ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีปัจจัยหลายอย่างส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของชาวไทยลาว การรักษาอัตลักษณ์ของตนเอง จึงต้องเป็นไปอย่างเข้มข้น กล่าวคือ "กลุ่มชาติพันธุ์ลาว" ยังมีการรักษาอัตลักษณ์ของตัวเอง โดยเฉพาะกลุ่มแรกๆ ที่มีความเป็น "คนลาว" ก่อนข้างสูง มีภาษาไทยเป็นภาษาในการสื่อสาร พร้อมๆ กับการพูดภาษาลาวในกลุ่มตนเอง อัตลักษณ์ที่ยังคงรักษาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น คือ วิถีการเป็นอยู่ พิธีกรรมทางศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การทำการเกษตรกรรม การประมงน้ำจืด หัตถกรรมจักสาน และสิ่งทอ ดังแสดงในรูปที่ 1 และ 2 แสดงตำแหน่งที่ตั้งชุมชนและสภาพกายภาพชุมชนบ้านผาแบ่น ตามลำดับ

รูปที่ 1 ตำแหน่งที่ตั้งชุมชนบ้านผาแบ่น ตำบลบุสม อำเภอเชียงคาน จ.เลย

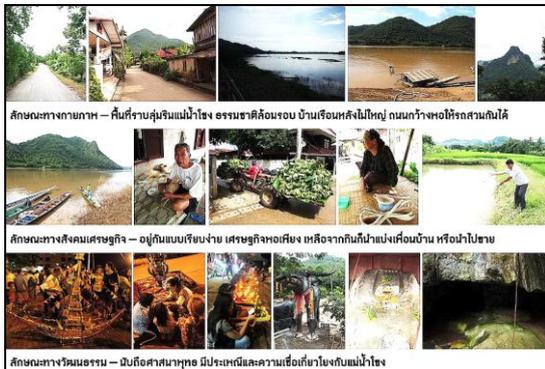
รูปที่ 2 สภาพทางกายภาพชุมชนบ้านผาแบ่น

2. วัตถุประสงค์

1. ศึกษาบริบทชุมชนชนบท จากสถานการณ์ในปัจจุบัน ศักยภาพ และข้อจำกัดของชุมชน
2. การบูรณาการศาสตร์แบบองค์รวมในการสร้างสมดุล ทางมิติ สังคม เศรษฐกิจและสภาพแวดล้อม ภายใต้กรอบการศึกษาด้านการออกแบบชุมชน
3. กำหนดขอบเขตการดำเนินงาน และเป้าหมายร่วมกัน ระหว่างผู้วิจัยและคนในชุมชน
4. ประยุกต์ใช้ทฤษฎีในการออกแบบวางผัง เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทจริง
5. เพื่อสร้างชุมชนต้นแบบในการดำเนินโครงการให้เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (Project implementation)

3. อุปสรรคและวิธีการ

เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ ในการนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนบ้านผาแบ่น จังหวัดเลย เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชนในทุกขั้นตอน ภายใต้กรอบการศึกษาริบทฤษฎี สภาพทั่วไปของชุมชน ชาติพันธุ์ ประวัติความเป็นมาชุมชน สัญลักษณ์ชุมชน อาชีพ รวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ภาพรวมการขับเคลื่อนและพัฒนาของสังคม/ท้องถิ่น ยุทธศาสตร์จังหวัด/ยุทธศาสตร์ประเทศ เครือข่ายภาคประชาชน กำลังเคลื่อนไปสู่การกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดิน และการออกแบบวางผัง

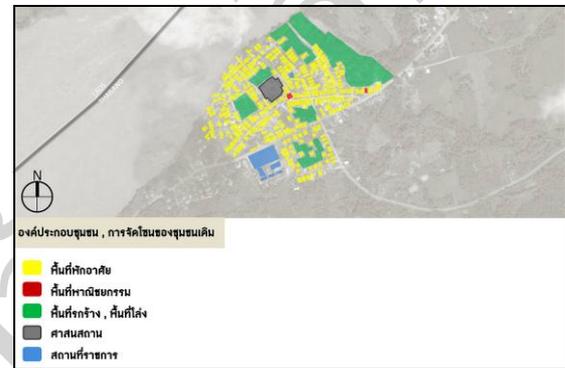

รูปที่ 3 ลักษณะทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

4. ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

คนในชุมชนมีฐานะปานกลาง แต่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุขตามอัตภาพ และมีสุขภาพที่ดี การพัฒนาการเกษตรไปสู่ความเพียงพอ เกษตรพื้นบ้านเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการเกษตร รวมถึงการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งสนับสนุนการท่องเที่ยวคู่ขนานไปกับเขื่อนคาน ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักของจังหวัดเลย ดังแสดงในรูปที่ 3 ทั้งนี้การพัฒนาจะต้องเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งแหล่งน้ำ ป่าไม้ อากาศ

และดินอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่มีความความเข้าใจในทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น ประชาชนศรัทธาศาสนา และมีส่วนร่วมทางกิจกรรมชุมชนทุกระดับ โดยเน้นความเชื่อที่ถ่ายทอดจากรุ่นต่อรุ่นเป็นหลัก บ้านผาแบ่นมีการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชน ดังแสดงในรูปที่ 4 แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

รูปที่ 4 ผังการใช้ที่ดินชุมชนบ้านผาแบ่น

- 1) ย่านที่พักอาศัย บริเวณที่พักอาศัยของชุมชนส่วนใหญ่รวมกลุ่มบ้านเรือนในรูปโครงข่ายถนนแบบตารางไม่สมมาตร เชื่อมระหว่างถนนหลักและทำน้ำกระจายตัวแบบบางตลอดหมู่บ้าน
- 2) ย่านค้าขายของชุมชน จะอยู่ในบริเวณกลางชุมชน มี 2 ร้านค้า ลักษณะการค้าจะเป็นร้านขายสินค้าอุปโภค บริโภค ที่ให้บริการภายในชุมชน
- 3) พื้นที่สีเขียว อยู่รอบๆ ชุมชนทุกด้าน เป็นทั้งไร่นา สวนผสม การปลูกพืชเชิงเดี่ยว รวมถึงพื้นที่ป่าของชุมชนในละแวกใกล้เคียง
- 4) ศาสนสถาน เป็นพื้นที่วัด อยู่ใจกลางชุมชน โดยถนนทุกเส้นจะมุ่งไปสู่วัดแห่งนี้ นอกจากนี้จะเป็นศูนย์รวมด้านจิตใจแล้ว ยังเป็นศูนย์กลางกิจกรรมของชุมชนในหน้าเทศกาลและประเพณีต่างๆ ด้วย

5) สถานที่ราชการ ประกอบไปด้วย โรงเรียน สถานีนอนามัย และบ้านพักข้าราชการ รวมถึงลานอเนกประสงค์เพื่อใช้เป็นที่จัดกิจกรรมของชุมชน

รูปแบบอาคารที่พักอาศัย มีลักษณะสัมพันธ์กับวัฒนธรรมทางเชื้อชาติที่มีเอกลักษณ์เด่นชัด บ้านยกใต้ถุนสูง มีฝาเป็นไม้ซ้อนเกล็ดแนวนอน คานบ้านเข้าลิ้นกับเสาไม้ มีตงพาดเป็นระยะ 30-35 เซนติเมตร พื้นเรือนทำจากไม้แผ่นหนา มีขนาดความกว้างตั้งแต่ 20-25 เซนติเมตร หลังคามุงกระเบื้องดินเผาหรือสังกะสีทรงปั้นหยา ซ้อนกันสองชั้น โดยมีชายคาเพิงหมาแหงนยื่นออกจากตัวบ้าน คลุมพื้นที่ระเบียงชั้นสอง องค์กรประกอบของหลังคาเรือน ประกอบไปด้วย ออกไก่ จันทัน ดง หรือแป เรือนพักอาศัยปัจจุบันแบ่งตามรูปแบบของรูปทรงหลังคาได้ 3 รูปแบบ คือ ทรงปั้นหยา รูปทรงจั่วลาดชัน ไม่น้อยกว่า 35 องศา และทรงจั่วแบบรูปทรงสมัยใหม่ ซึ่งมีความลาดชันน้อยกว่า 35 องศา ต่างจากจั่วพื้นถิ่นบันไดหลักขึ้นจากหน้าบ้าน มีพื้นที่ชานหลังคาคลุมไว้รองรับแขกและพักผ่อน โดยการนั่งบริเวณต่างระดับระหว่างตัวระเบียงกับตัวบ้าน ในระยะ 35-40 เซนติเมตร บันไดหลังบ้านใช้ในการเข้าไปยังครัว และใช้ในชีวิตประจำวันของคนในครอบครัว ส่วนครัวจะแยกจากตัวเรือนพัก เชื่อมโดยทางเดินต่างระดับและมีหลังคาแยกส่วนระหว่างส่วนครัวกับส่วนเรือนนอน ส่วนอาคารรูปแบบสมัยใหม่มักสร้างขึ้นใหม่ภายหลังเมื่อเจ้าของเริ่มมีเศรษฐกิจดีขึ้น หลายอาคารเป็นแบบผสมกัน ซึ่งมักเป็นการต่อเติมจากเรือนเดิม หรือเปลี่ยนวัสดุก่อสร้างจากไม้ที่หาได้ตามธรรมชาติ มาเป็นวัสดุสำเร็จรูป ปัจจุบันเจ้าของบ้านปลูกโดยการประยุกต์จากภูมิปัญญาเดิม ส่วนมากเป็นแบบสองชั้นใต้ถุนสูง กั้นเป็นห้องโล่งใช้ทำกิจกรรมอเนกประสงค์ เพื่อใช้เป็นที่ในการผลิตสินค้า ผสมผสานกับพื้นที่การทำหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น การทอ จักสาน อุปกรณ์การเกษตร และของใช้ในครัวเรือน หลังคาจั่วที่มีความ

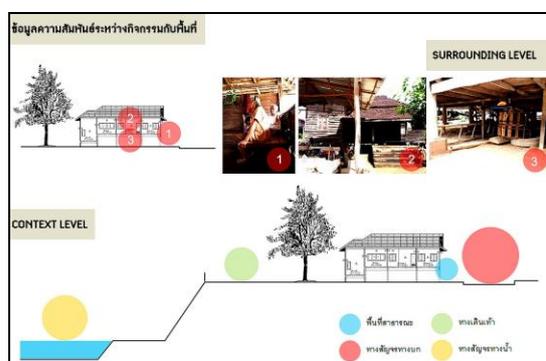
ลาดชันน้อย บันไดวางตำแหน่งไว้ในตัวบ้าน วัสดุที่ใช้เป็นวัสดุในเชิงอุตสาหกรรม แต่ยังใช้เสาไม้หรือพื้นไม้ ฝาผนังนิยมใช้ฝาไม้ ไม้ซ้อนเกล็ดตามนอน หน้าต่างเป็นหน้าต่างบานกระทุ้งทำด้วยไม้สักลูกฟูกกระจก หรือลูกฟูกไม้ เรือนพักอาศัยต่อเติม ใช้พื้นที่บางส่วนของเรือน เช่น ระเบียงหน้าบ้าน หรือต่อหลังคาด้านใดด้านหนึ่งของเรือนที่หันออกทางด้านถนน เรือนในปัจจุบันที่สร้างขึ้นใหม่จะไม่มีการใช้เทคนิคก่อสร้างแบบเดิมแล้ว รูปแบบสถาปัตยกรรมได้เปลี่ยนลักษณะเรือนแบบประเพณีนิยมที่มีลักษณะต่อเนื่อง อันแสดงถึงลักษณะที่พักอาศัยและเรือนไม้แบบเดิมค่อยๆ หายไปที่ละเล็กละน้อย แม้ยังสามารถพบเห็นเรือนเหล่านี้ได้ แต่นับวันจะมีให้เห็นน้อยลง ทั้งนี้การก่อสร้างก่ออิฐฉาบปูนก็มีบทบาทสูงต่อคนในชุมชน ทำให้รูปแบบสถาปัตยกรรมเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบใหม่ มีการใช้วัสดุอุตสาหกรรมเพื่อความคงทนถาวรแก่ตัวอาคารมากขึ้น ดังแสดงในรูปที่ 5

รูปที่ 5 ลักษณะเรือนพักอาศัยในชุมชนบ้านผาแบ่ง

ลักษณะบ้านที่สร้างในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา เป็นแบบไม้ผสมคอนกรีตบางส่วน เช่น ฐานราก เสา เพื่อความคงทนถาวรมากขึ้น การเข้าเดือยของโครงสร้างเริ่มหมดไป ส่วนใหญ่ใช้ตะปูมาทดแทนการเข้าเดือย ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายและสะดวกแก่การก่อสร้าง ปัจจุบันได้เริ่มมีอาคารรูปทรงสมัยใหม่แต่ก็ยังคงเอกลักษณ์ชุมชนในด้านการใช้งาน ชาวบ้านอาศัยอยู่เป็นกลุ่มเครือญาติ พื้นที่บริเวณรอบตัวเรือนเป็นพื้นที่อเนกประสงค์ มีหลากหลายกิจกรรมที่เกิดขึ้น ได้แก่

หัตถกรรมพื้นบ้าน การเลี้ยงสัตว์ การดำนา การทำงานไม้ การซ่อมแซมข้าวของเครื่องใช้ทางการเกษตร เช่น แห อวน การปลูกพืชผักสวนครัว การตากอาหาร ตลอดจนการจัดงานเลี้ยงรื่นเริงในโอกาสต่างๆ ดังแสดงในรูปที่ 6 และ 7 แสดงรูปแบบกิจกรรมบ้านพักอาศัยและกิจกรรมในชุมชน ตามลำดับ

รูปที่ 6 รูปแบบกิจกรรมบ้านพักอาศัยในชุมชน

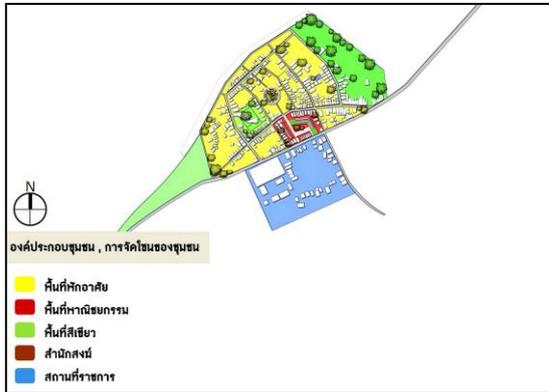

รูปที่ 7 กิจกรรมในชุมชน

5. การอภิปรายผล

การฟื้นฟูและอนุรักษ์ชุมชนบ้านผาแบ่นมีความจำเป็นอย่างมาก เนื่องจากชุมชนเป็นแหล่งรวมของกิจกรรมต่างๆ มีการพัฒนาและขยายตัวตลอดเวลา เมื่อขาดการวางแผนที่ดี อาจทำให้เกิดปัญหาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคมโดยรวม และจะนำไปสู่ปัญหาด้านสุขภาพกายและใจในอนาคตได้ ทั้งประชาชนในชุมชน มีฐานะปานกลางพอมือพอกิน ความเป็นอยู่ที่ดีและมีสุขภาพอนามัยที่ดี ทั้งนี้การพัฒนา

จะต้องทำควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งแหล่งน้ำ ป่าไม้ และดินอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของประชาชนในพื้นที่ที่มีความผูกพันและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น ประชาชนศรัทธาศาสนาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนทุกระดับ โดยเน้นความเชื่อที่ถ่ายทอดจากรุ่นต่อรุ่นเป็นหลัก แม้ว่าในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา การขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดเลยอยู่ในอัตราสูงสืบเนื่องจากการเพิ่มจำนวนประชากรและการพัฒนาโครงการทางด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอำเภอเชียงคาน (แผนพัฒนาจังหวัดเลย, 2553) ทำให้มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในชุมชน จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องอนุรักษ์ชุมชนนี้ไว้ ก่อนที่เราจะสูญเสียมรดกทางวัฒนธรรมแห่งนี้ไป การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมชุมชน ต้องพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมุ่งพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ (สมพันธ์ เตชะอธิก, 2531) ชุมชนช่วยกันดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยยึดวิถีชีวิตอันผูกพันกันทางวัฒนธรรม (เสรี พงศ์พิศ, 2531) และที่สำคัญคือ วัฒนธรรมการดำรงวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนในชุมชนเป็นผู้มีบทบาทเป็นอย่างมาก และยังทำหน้าที่ในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมรวมถึงสอดคล้องกับนโยบาย (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2541) ในเรื่องเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ตามแนวความคิดและยุทธศาสตร์สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังแสดงในรูปที่ 8 และ 9 เสนอผังแนวคิดการพัฒนาพื้นที่ชุมชน โดยจัดแบ่งการใช้ที่ดิน และบรรยากาศลานกิจกรรมของชุมชน ตามลำดับ

รูปที่ 8 ผังแนวความคิดการพัฒนาพื้นที่ชุมชนบ้านผาแบ่น

รูปที่ 9 ข้อเสนอบรรยากาศสถานกิจกรรมของชุมชน

6. บทสรุป

เป้าหมายการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อการสานต่อวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของคนลาว โดยได้นำศักยภาพของชุมชนด้านวิถีปัจจุบัน และแนวโน้มการพัฒนาในอนาคต มาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการออกแบบวางผัง โดยเน้นให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกด้าน ปัจจุบันคนรุ่นใหม่ในชุมชนได้เริ่มละทิ้งอัตลักษณ์ทางภาษา การแต่งกาย วิถีเกษตรกรรมดั้งเดิม แล้วหันตัวเองไปสู่ความเป็นสากลมากขึ้น (อภิชาติ ทองอยู่, 2530) โดยเฉพาะในการดำเนินกิจการด้านการท่องเที่ยวจากพื้นที่เชิงผาแบ่น รวมถึงการนำแนวคิดเรื่องการพัฒนาชุมชนมิติกายภาพ และผลตอบแทนด้านเงินมากกว่าด้านจิตใจ อาจมีส่วนใน

การทำลายอัตลักษณ์ของชุมชนและเป็นการบั่นทอนคุณค่าขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม (อภิชัย พันธเสน, 2541) คนในชุมชนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและความเชื่อ เพราะคิดว่าสังคมคนลาวเป็นเรื่องของความล้ำสมัย เมื่อตกอยู่ในสภาพแวดล้อมเช่นนี้ โอกาสที่วัฒนธรรมเดิมจะหมดสภาพย่อมมีมากขึ้น และถูกกลืนด้วยวัฒนธรรมอื่น แม้ว่าการพัฒนาชุมชนจะช่วยให้ชุมชนเจริญก้าวหน้าในอนาคตก็ตาม แต่การพัฒนาควรมีการวางแผนและป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีเดิมของชุมชนด้วย มิฉะนั้นจะทำให้การพัฒนา กลายเป็นการทำลายแหล่งวัฒนธรรมของชาติ งานวิจัยนี้ได้นำเสนอในลักษณะการศึกษาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ ซึ่งเน้นกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ ความเข้าใจในบริบททางสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งทีมงานวิจัยเป็นประชาชนในพื้นที่ มีประสบการณ์และความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ทำให้สามารถเสนอแนวทางเลือกที่คงอัตลักษณ์ ซึ่งมีความเป็นไปได้ เหมาะสม และยืดหยุ่นสำหรับการตัดสินใจ โครงการพัฒนาพื้นที่ในขั้นต่อไป จึงควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ เพื่อจัดทำแผนผังแม่บทและขั้นตอนในการพัฒนาให้เกิดการค้ำคูณและคงคุณค่าทางด้านจิตใจ ดังนั้นการวางแผนดำเนินการจะทำให้เกิดความมั่นใจต่อผู้อาศัยเดิม เพื่อให้เกิดชุมชนที่ยั่งยืนตามจุดมุ่งหมาย

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้นั้น คณะผู้วิจัยโครงการฯ ขอขอบคุณสถาบันวิจัยที่ได้มอบทุนวิจัยจากสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปีการศึกษา 2555 และชุมชนผาแบ่น ที่ให้ความร่วมมือในด้านข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการสำรวจพื้นที่ แก่คิด รวมถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้กับผู้วิจัยครั้งนี้

8. เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2541).

เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง แนวความคิดและ
ยุทธศาสตร์. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กองสวัสดิการเชียงใหม่. (2554). รายงานสรุปผลการ

จัดเก็บข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.)
ปี 2554 อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.

แผนพัฒนาจังหวัดเลย พ.ศ.2553-2556. (2553). (ฉบับ-

ปรับปรุง) คณะกรรมการบริหารงาน จังหวัด-
เลย แบบบูรณาการ

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (บรรณาธิการ). (2531).

พึ่งตนเองในชนบท อีกบทหนึ่งของการ
ทบทวน โลกทัศน์แห่งการพึ่งตนเอง.

ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เสรี พงศ์พิศ. (บรรณาธิการ). (2531). ทิศทางหมู่บ้าน

ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมู่บ้าน.

อภิชาติ ทองอยู่ และคณะ. (2530). รายงานการวิจัย

สถาบันหมู่บ้านกับการพึ่งตนเอง.

อภิชัย พันธเสน. (2541). พัฒนาชนบทไทย: สมุทัยและ

มรรค แนวคิด ทฤษฎี และภาพรวมของการ
พัฒนา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิภูมิปัญญา.